

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de leeswijzer, waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

Kleine modderkruiper (*Cobitis taenia*) H1149

1. Status

Habitatrichtlijn Bijlage II (inwerkingtreding 1994).

2. Kenschets

Beschrijving: Van de drie soorten modderkruipers die in ons land voorkomen is de Kleine modderkruiper met een gemiddelde lengte van 8 tot 10 cm de kleinste. De modderkruipers zijn slanke vissen met tastdraden aan de kop. De beide andere soorten die in ons land voorkomen zijn de Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*) en het Bempje (*Barbatula barbatulus*). De Kleine modderkruiper heeft een regelmatig patroon van zwarte vlekken op een lichtbruine ondergrond en verschilt daarmee van de grote modderkruiper, die bruine en geelbruine horizontale lengtestrepen heeft. Ook is het lichaam van de Kleine modderkruiper zijdelings afgeplat, terwijl zijn grotere familielid een ronde bouw heeft. De Kleine modderkruiper is een zeer beweeglijk visje. Ter verdediging heeft hij een kleine, uitklapbare stekel onder zijn oog. Aan zijn bek zitten zes korte tastdraden die hij gebruikt om 's nachts op de bodem naar voedsel te zoeken. Overdag schuilt de vis op de onderwaterbodem tussen de vegetatie.

Relatief belang in Europa: zeer groot

De Kleine modderkruiper heeft een groot Euraziatisch verspreidingsgebied dat zich uitstrekt van Zuid-Europa en Zuid-Scandinavië en in oostelijke richting tot in Siberië. In West-Europa wordt de Kleine modderkruiper het meest aangetroffen in Nederland, daarnaast komt de soort relatief veel voor in het noorden van Duitsland. In de direct om ons heen liggende landen (overige delen Duitsland, België, Frankrijk en Engeland) is het voorkomen van Kleine modderkruipers aanzienlijk geringer.

3. Ecologische vereisten

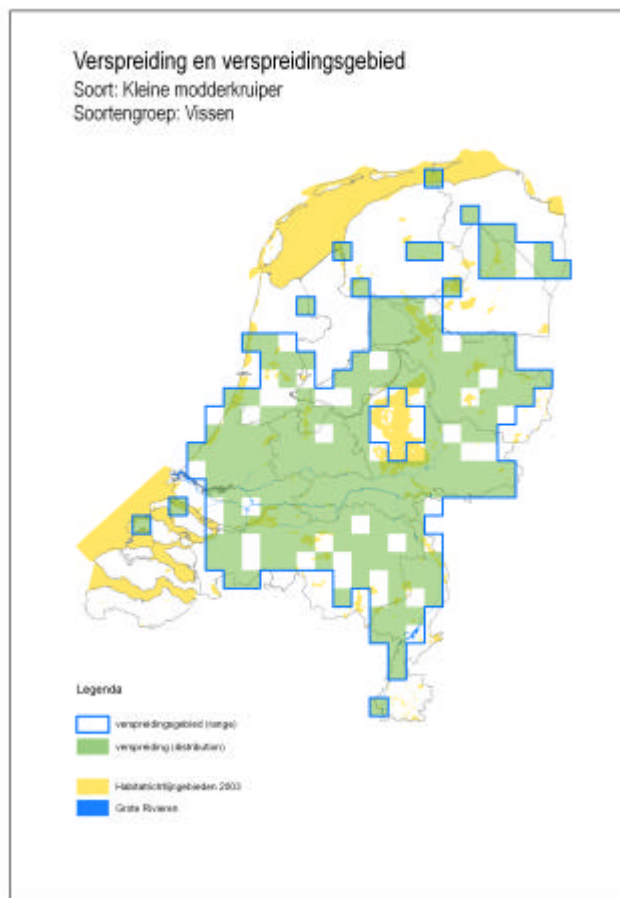
Leefgebied: Kleine modderkruipers worden aangetroffen in sloten, beken, rivierarmen en meren. Stilstaande en langzaam stromende wateren vormen de ideale biotopen. De Kleine modderkruiper is aangepast aan een leven op en in de bodem en heeft een grotere voorkeur voor harde en zandige bodems dan de Grote modderkruiper. De kleine, weinig elastische zwemblaas heeft een gering drijfvermogen en daarom kan de Kleine modderkruiper op de bodem blijven liggen. Ook is de Kleine modderkruiper, net als de Grote modderkruiper, in staat om gebruik te maken van darmademhaling. Daardoor kunnen deze vissen in zuurstofarme situaties overleven. Lucht wordt in zuurstofarme milieus aan het wateroppervlak ingenomen en komt vervolgens via het haarvatenstelsel rond de darmen in de bloedbaan terecht.

Het afzetten van de eieren doet deze soort bij voorkeur op kale, zandige bodem. In het veenweidegebied kan men Kleine modderkruipers ook aantreffen in bredere poldersloten. In tegenstelling tot de Grote modderkruiper wordt de Kleine modderkruiper vaak vergezeld door relatief hoge aantallen van andere vissoorten, zoals Vetje (*Leucaspius delineatus*), Bittervoorn (*Rhodeus sericeus amarus*), Blankvoorn (*Rutilus rutilus*) en Rietvoorn (*Rutilus erythrophthalmus*). Lokale populaties kunnen verstoord worden door vermessing en/of achterstallig baggeronderhoud van sloten. Dit kan leiden tot een zuurstofarme omgeving, waarin zich maar weinig macrofauna en waterplanten kunnen handhaven. Omdat het dan aan voedsel ontbreekt, afgestorven organisch materiaal en vooral halfverteerde plantenresten, wordt de situatie voor de Kleine modderkruiper in dit type sloten onleefbaar. Het baggeren kan echter ook funest zijn voor het voortbestaan van de soort, indien dit te rigoureuus gebeurt. Om te voorkomen dat soorten als de Kleine modderkruiper binnen een stelsel van poldersloten verdwijnen, kan men het baggeren het beste gefaseerd uitvoeren.

Voedsel: De Kleine modderkruiper zoekt in zandige tot modderige bodems met zijn kleine bekopening naar kleine diertjes als kreeftjes en insectenlarven of naar organische resten.

4. Huidig voorkomen

Lange tijd werd gedacht dat de Kleine modderkruiper binnen Nederland erg zeldzaam was, maar dit blijkt een misvatting. Door vaker en gericht te inventariseren op het voorkomen van kleine vissoorten (o.a. met behulp van schepnetten) is de laatste decennia een beter beeld van de verspreiding van de modderkruipers verkregen. Hoge aantallen Kleine modderkruipers zijn gevonden in diverse laagveen- en zeekleigebieden evenals in de oeverzones van het IJsselmeer. In de Randmeren zijn de dieren ook talrijk temidden van kranswiervelden. Verder komt de soort regelmatig voor in de rivieren en in traag stromende beken.

Verspreidingskaart Kleine modderkruiper

5. Beoordeling landelijke staat van instandhouding

Trends in Nederland: De Kleine modderkruiper heeft een ruime verspreiding binnen Nederland en is binnen het verspreidingsgebied vrij algemeen. Alleen uit Friesland, Groningen en Drenthe zijn weinig waarnemingen van de soort bekend, maar het beeld is hier waarschijnlijk onvolledig. Over eventuele voor- of achteruitgang van aantallen of de verspreiding van Kleine modderkruipers is weinig bekend.

Recente ontwikkelingen: In de recente periode is het beeld van de verspreiding van de soort veel duidelijker geworden. Over een recente trend kan niets worden gezegd.

Beoordelingsaspect natuurlijk verspreidingsgebied: gunstig

Er zijn geen aanwijzingen voor een achteruitgang van het verspreidingsgebied van de Kleine modderkruiper. De huidige verspreiding is niet kleiner dan de gunstige referentie.

Beoordelingsaspect populatie: onbekend

De trend in dichtheden is voor de Kleine modderkruiper niet goed te geven. Daarom wordt het aantal 1x1 km-hokken als maat voor de populatie gebruikt. Maar ook daarover is in feite te weinig informatie.

Beoordelingsaspect leefgebied: gunstig

Harde gegevens ontbreken, maar gezien de ruime verspreiding en het algemene voorkomen van de soort, voldoet de kwaliteit van het leefgebied op het merendeel der vindplaatsen. Blijkbaar stelt de soort minder specifieke eisen aan haar leefgebied als de Grote modderkruiper.

Beoordelingsaspect toekomstperspectief: gunstig

Net als de Grote modderkruiper kan de Kleine modderkruiper profiteren van de ingeslagen beleidswegen van de Kader Richtlijn Water (KRW) en het meer ecologisch beheren van wateren door waterschappen. De perspectieven voor duurzaam behoud lijken dan ook niet ongunstig.

Landelijke instandhoudingsdoelstelling:

Behoud omvang en kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie.

Streefbeeld bij de landelijke instandhoudingsdoelstelling:

- **natuurlijk verspreidingsgebied:** 232 10x10 km-hokken
- **populatie:** 7293 1x1 km-hokken

Oordeel: gunstig

Staat van instandhouding			
Aspect	1994	2004	2007
Verspreiding	gunstig	gunstig	gunstig
Populatie	gunstig	gunstig	?
Leefgebied	gunstig	gunstig	gunstig
Toekomst	gunstig	gunstig	gunstig
Eindoordeel	gunstig	gunstig	gunstig

6. Bronnen

- Brouwer, T., B. Crombaghs, A. Dijkstra, A.J. Scheper & P.P. Schollema, 2008. Vissenatlas Groningen Drenthe. Verspreiding van zoetwatervissen in Groningen en Drenthe in de periode 1980-2007. Profiel, Bedum.
- Crombaghs, B.H.J.M., N. van den Berg & A.B. Goutbeek, 2002. Verspreidingsatlas van zoetwatervissen in stromende en stilstaande wateren in Overijssel. Provincie Overijssel, Zwolle.
- Crombaghs, B.H.J.M., R.W. Akkermans, R.E.M.B. Gubbels & G. Hoogerwerf, 2000. Vissen in Limburgse beken. De verspreiding en ecologie van vissen in stromende wateren in Limburg. Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, [Roermond].

- Emmerik, W.A.M. van & H.W. de Nie, 2006. De zoetwatervissen van Nederland. Ecologisch bekeken. Vereniging Sportvisserij Nederland, Bilthoven.
- Kranenbarg, J., R.P.J.H. Struijk, E. Brokkelkamp, W. Kuijsten, F. Spikmans & P. Frigge, 2008. Verspreidingsonderzoek vissen 2007. RAVON rapport 2008-05. Stichting RAVON, Nijmegen.
- Nie, H.W. de, 1996. Atlas van de Nederlandse zoetwatervissen. Media Publishing, Doetinchem.
- Rienks, W.A., A.L. Gerritsen, W.J.H. Meulenkamp, F.G.W.A. Ottburg, E.P.A.G. Schouwenberg, J.J.H. van den Akker & R.F.A. Hendriks, 2004. Veenweidegebied in Fryslan - De effecten van vier peilstrategieën. Alterra-rapport 989, Alterra, Wageningen.
- Zollinger, R., R. Creemers & F. Spikmans, 2003. Gegevensvoorziening vis- en amfibiesoorten Annex II Habitatrichtlijn. Overzicht beste leefgebieden Kamsalamander, Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Bittervoorn en Rivierdonderpad. Stichting RAVON, [Nijmegen].